

SVOBODNA SLOVENIJA

ANO (LETO) XXVII. (21)

Nač. (štev.) 21

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

23. maja 1968

Spremenjeni časi

Za komunistične veljake, ki danes iz Kremlja vladajo veliki in močni Sovjetski zvezi z vso njeno vojaško močjo in njenimi veleraketami, je vsekakor neprijetno, da nič več ne morejo delati tega, kar je delal njihov krvavi pred Stalin s svojo železno postjo — brezpogojno kontrolirati svojih zaveznikov, pa naj bodo še tako majhni in slabotni.

Ze Stalinu je spodletel iz popolne kontrole leta 1948 jugoslovanski komunistični režim. Pet let pozneje je sovjetska vojaška moč še udušila protisovjetska gibanja v Vzhodni Nemčiji (1953) in še tri leta pozneje na Madžarskem (1956). Toda od takrat zavezništvo takšni sovjetski za svetovno javnost brutalni posegi v notranje zadeve moskovskih satelitov prenehali.

To spremembo je vsekakor treba pripisati spremenjenim razmeram v Sovjetski zvezi sami, kjer mlajša generacija vedno silneje stopa na dan, dalje velikemu razvoju mednarodnega obveščanja in ne nazadnje pritisku svetovnega javnega mnenja, ki se mu tudi kremeljski gospodarji ne upajo več posmehovati, kakor so se še pred nekaj leti. Brez smisla bi bilo premišljevati, kaj bi storil Stalin s českoslovaško, če bi bil danes še živ. Časi so se v Sovjetski zvezi močno spremenili že od Hruščova naprej ter si Kremelj brez resne nevarnosti za svojo diktaturo nad narodi v Sovjetski zvezi in kontrolo nad sateliti ne more več privoščiti izvajanju stalinističnih metod iz pred neposredne preteklosti.

Do velikih sprememb je namreč prišlo ne samo znotraj ZSSR in njenih satelitov, temveč tudi znotraj svetovnega komunističnega gibanja samega.

Novi sovjetski komunistični vodje morajo iti s časom naprej v svoji državi, ker je mlada generacija sovjetskih državljanov pogledala čez meje Sovjetske zveze na vse strani sveta in ji ni težko ločiti med dobrim in zlom, med svobodo in suženjstvom, tako v meddržavnih in mednarodnih kakor v zasebnih odnosih. Dvomimo, da bi bil sovjetski propagandni aparat danes še zmožen prepričati večino sovjetskih državljanov o potrebi brutalne vojaške intervencije v katerem koli sovjetskem sosedu, zlasti če gre za člana toliko opevanega Varšavskega pakta. In moskvska diplomacija v Združenih narodih bi utrpela težak prestižni udarec, če bi Kremelj izvršil imperialistični umor katere koli države.

Kakor kaže, je Kremelj danes pripravljen pogoltniti svoj ponos in se sprijazniti s položajem n. pr. v českoslovaški vse dotlej, dokler v njej ne bi režim prestopil meje iz komunistične v nekomunistično družbeno ureditev in odpovedal vsako široko sodelovanje z ZSSR. Toda tesno se še nadalje naslanja na Vzhodno Nemčijo in na Poljsko. V teh dveh satelitih si ZSSR, kakor kaže, zaenkrat ne more privoščiti sprememb, ki so n. pr. Romunijo odtegnile popolni sovjetski kontroli. Skozi Poljsko vodijo sovjetske zveze v Vzhodno Nemčijo, ki je del dežele, katere popolni komunistični se Moskva še vedno ni odrekla. Moskva tudi ve, da bi se sleherni večji neredi na Poljskem hitro spremenili v splošen protisovjetski upor proti Moskvi, ki je tradicionalni sovražnik Varšave. V Vzhodni Nemčiji pa bi mogoče sleherni "osvobodilni odpor" zapeljati prebivalstvo v klic po združitvi s svobodno Zahodno Nemčijo, s čemer bi se podrl ves moskovski politični in varnostni koncept v Evropi.

Kremelj je za 25. november sklical svetovno vrhunsko komunistično konferenco v Moskvi, na kateri bo poskušal zbrati znova pod svoje vodstvo omahujoče zaveznike in partije. Moskva ve, da mora na vsak svoj korak sedaj paziti bolj, kakor kdaj koli poprej in da lahko vsako njeno nepreračunano dejanje v trenutku še bolj zrahlja že itak nestrujeno fronto proti rdeči Kitajski.

KRIZA V FRANCIJI

Nekaj nad 10.000 pariških univerzitetnih študentov, ki je več dni demonstriralo po latinskem sektorju francoske prestolnice za uvedbo 'modernejšega' učnega sistema na pariških univerzitetnih ustanovah, je v zadnjih dneh svojega protestiranja zasedlo med drugim tudi svetovnoznano univerzo Sorbonno. Spremenili so jo v „Ljudsko univerzo“, istočasno pa so zasedli tudi pariško gledališče Odeon in ga spremenili v „Ljudsko gledališče“, v katerega je bil vstop „buržujem“ prepovedan. V sorbonski univerzitetni svet so sprejeli zastopnike delavskih sindikatov in skrajno levičarske profesorje, medtem ko je bilo sodelovanje staršem in ostalemu profesorskemu zboru delovanje v vodstvu univerze nemogoče.

De Gaulle in njegova vlada proti študentskim demonstracijam sprva nista nastopila. Le pariška policija je mela polne roke dela in je aretirala nekaj desetih razgrajevcev. Takrat se je vmešala vlada in objavila, da bo študente izpustila na svobodo in da se bo s študenti razgovarjala o potrebnih spremembah na francoskih univerzah.

Ko je kazalo, da je študentsko rovarjenje kljub podpiranju mladinske veje francoske KP začelo upadati, je nastopilo glavno vodstvo francoske komunistične partije in je pozvalo delavske sindikate, naj „zaščiti“ študente pred „vladnim nasiljem“. Partija je to storila zato, da je mogla prevzeti protivladno razpoloženje v državi v svoje roke ter je študentske demonstracije tako spremenila v splošno protivladno stavkovno gibanje po vsej Franciji.

De Gaulle je medtem odletel na večdnevni obisk v Bukarešto, vendar

je obisk predčasno prekinil in se vrnil v Pariz, da mu ne bi položaj ušel iz rok. Pred odhodom v Romunijo je De Gaulle podelil vladnemu predsedniku Pompidouju polnomočje ter je ta na pariški televiziji objavil, da bo vlada najstrožje nastopila proti kršiteljem reda in ustavnosti v državi.

De Gaulle je po svoji vrnitvi v Pariz dal samo kratko izjavi: „Spremembe — da; kaos — ne!“ Nato se je zaprl s svojimi ministri na dolge seje, s katerih pa ni prišlo nobeno uradno poročilo. Tudi svojega govora, ki ga je imel napovedanega Franciji za prihodnji petek, 24. t. m. po prvotno predvideni vrnitvi iz Romunije, De Gaulle še minuli torek ni imel namena predstaviti.

Za sredo, 22. t. m. je bilo napovedano zasedanje francoskega parlamenta, na katerem je imela enozivna imen izglasovati nezaupnico Pompidoujevi vladi. Opazovalci so ugotovili naslednjo De Gaullovo notranjepolitično potezo: v službi uspeha enozivna imen parlamenta oblika prvotno volitve ali na izvedbo narodnega plebiscita, ki se ga De Gaulle v kritičnih trenutkih Francije tako rad posluži. Vsekakor ima De Gaulle nastavljal opazovalci, ostati na predsedstvu Francaise de polnoga izteka njegove predsedniške dobe leta 1972.

Ker ima sedajni francoski parlament 487 poslancev, mora De Gaulle dobiti proti enozivnici 244 glasov. Ker njegovim pristajšem — golistom manjkata dva sedeža, da bi imeli absolutno večino v parlamentu, je De Gaulle odvisen od glasovanja srednjih strank, ki štejejo skupaj 42 glasov. Dolej je večina teh poslancev glasovala z golisti proti komunistom in socialistom.

Vietnam: zastoj v Parizu

Predhodna pripravljalna konferenca za mir v Vietnamu med ameriško in severnovietnamsko delegacijo je po skoraj dveh tednih razgovorov še vedno na točki, na kateri je bila, ko se je začela v ponedeljek, 13. t. m.

Hanojska delegacija doslej ni hotela popustiti od svoje zahteve po brezpogojni ameriški ustavitvi bombardiranja in drugih vojaških akcij proti Severnemu Vietnamu, ne da bi za to severnovietnamski komunisti kakor koli zmanjšali svoje vojaške akcije proti Južnemu Vietnamu.

Ameriška delegacija na take hanojske zahteve seveda ni mogla pristati. Pač pa je predlagala tri začetne korake v smeri ustavitve sovražnosti v Vietnamu in sicer: 1. Vzpostavitev demilitarizirane cone med Severnim in Južnim Vietnamom; 2. spoštovanje laične nevtralnosti, ki jo komunisti ne prenašajo kršijo; 3. spoštovanje kamboške nevtralnosti, ki jo komunisti tudi ne prenašajo kršijo ter prenehanje s terorizmom v Južnem Vietnamu.

Ameriški delegat Harriman je istočasno poudaril, da ZDA nimajo namena pristati na koalicijsko vlado v Saigonu, v kateri bi imeli komunisti svoje ministre. ZDA smatrajo, da mora najprej priti do popolnega miru v Vietnamu, nakar bodo Južnovietnamci mogli imeti svobodne volitve, na katerih naj odločijo o svoji nadaljnji usodi.

Kosygin v Pragi

Sovjetski veljaki v Kremlju so bili tako zaskrbljeni nad razvojem v českoslovaški, da se je Kosygin odločil osebno prileteti v Prago, kar je storil pretekli teden nekaj ur po prihodu v Prago sovjetskega obrambnega ministra maršala Grecka in drugih visokih sovjetskih vojaških strokovnjakov.

S českoslovaškim partijskim vodjem Dubčekom je Kosygin imel dolge tajne razgovore o razmerah v državi ter ga je opozoril na „nevarnost desviacije socialistične linije“.

Iz izjave českoslovaškega predsednika parlamenta Smrkovskega je bilo po Kosyginovem odhodu razvidno, da se novo českoslovaško partijsko vodstvo ni dalo prestrašiti sovjetskim grožnjam, da pa je tudi ostalo zvesto komunistični skupnosti sovjetskega bloka. Smrkovsky je namreč izjavil, da „ne bomo odstopili od naših reform, ki smo jih začeli izvajati“, da pa naj se „naši prijatelji ne bojijo, da bi te reforme uničile naš socialistični red in kršile določila Varšavskega pakta“.

Med českoslovaškim in sovjetskim partijskim tiskom se je pretekli teden razvil besedni dvoboj glede „junaštva“ starega českoslovaškega politika Tomaža Masaryka iz časov prve svetovne vojne. Moskovski list Sovjetskaja Ro-

ke v smeri ustavitve sovražnosti v Vietnamu in sicer: 1. Vzpostavitev demilitarizirane cone med Severnim in Južnim Vietnamom; 2. spoštovanje laične nevtralnosti, ki jo komunisti ne prenašajo kršijo; 3. spoštovanje kamboške nevtralnosti, ki jo komunisti tudi ne prenašajo kršijo ter prenehanje s terorizmom v Južnem Vietnamu.

Ameriški delegat Harriman je istočasno poudaril, da ZDA nimajo namena pristati na koalicijsko vlado v Saigonu, v kateri bi imeli komunisti svoje ministre. ZDA smatrajo, da mora najprej priti do popolnega miru v Vietnamu, nakar bodo Južnovietnamci mogli imeti svobodne volitve, na katerih naj odločijo o svoji nadaljnji usodi.

sija je Tomaža Masaryka označila za „protisovjetskega kriminalca, ki se je zarotil ubiti Lenina“. Zato ta Masaryk, po trditvi tega lista, „ni vreden herojskega naslova, ki mu ga dajejo v českoslovaški“. Po mnenju Sovjetskaje Rosije je šečenje Tomaža Masaryka tudi „protisovjetsko delovanje, ker je bil Masaryk prevzet sovraštva do ZSSR“.

List se nadalje znaša nad Tomažem Masarykom, „ker je bil skrajna reakcionar, ki je uničil revolucionarno gibanje českoslovaškega delavskega ljudstva. Podpiral je protiboljševsko česko legijo v Rusiji leta 1918 in poslal českoslovaške vojaške oddelke, da je z njimi pomagal zadržati komunistično gibanje na Madžarskem leta 1919.“

Toda novi českoslovaški državni predsednik g. Svoboda je pred kratkim položil venec na grob tega českoslovaškega državnika.

Českoslovaški list Lidova Demokracije je zavrnilo pisanje Sovjetskaje Rosije s člankom, v katerem pravi, da je pisanje tega sovjetskega lista „resno potvarjanje naše zgodovine in težka žalitev. Niti v najmanjši podrobnosti ne moremo soglašati z načinom in namenom pisanja tega sovjetskega članka“, priliči Lidova Demokracije.

153° aniversario de la Revolución de Mayo

El 25 de Mayo de 1810 es el día del nacimiento de la Independencia política argentina. Los grandes patriotas como Manuel Belgrano, creador de la insignia patria, Mariano Moreno, Cornelio Saavedra y otros formaron entonces el primer gobierno nacional y rompieron los vínculos de la esclavitud política de los Argentinos al imperio español.

Desde aquellos tiempos empezó la Argentina su marcha de constante progreso por cierto bien dificultosa. Había que enfrentar muchísimos obstáculos de orden interno y externo que surgían en la lucha contra los representantes de los virreyes y de los rozamientos con las repúblicas vecinas, también ellas en formación. Pero no hubo fuerza que hubiese podido impedir la marcha, pues el patriotismo argentino entusiasmó a toda la masa del pueblo, dispuesto para todo sacrificio.

Argentina es ahora un país moderno, patria de más de 20 millones de argentinos. Argentina es también la patria nueva de muchos miles de los inmigrantes eslovenos que le ayudan con su trabajo en el camino del progreso.

Los eslovenos festejarán el 25 de Mayo — día de la libertad política de la Nación — junto con los argentinos, rogando a Dios por el bien del país. También pedirán a Dios su ayuda para todos los que quieren beneficiar a la Argentina, para que ésta sea la patria de los hombres felices y especialmente para que la libertad, alcanzada con la Revolución de Mayo de 1810, nunca sucumba bajo la barbarie y tiranía del comunismo internacional.

158. obletnica Majske revolucije

25. maj 1810 je rojstni dan argentinske politične neodvisnosti. Veliki rodoljubi kot Manuel Belgrano, tvorec narodne zastave, Mariano Moreno, Cornelio Saavedra in drugi so tedaj sestavili prvo narodno vlado ter prelomili vse vezi političnega suženjstva španskemu imperiju.

Od tedaj naprej je Argentina nastopila svojo razvojno pot, ki je pa bila združena z različnimi težavami notranje in zunanjepolitičnega značaja vsled trenja s sosednjimi prav tako nastajajočimi republikami. Toda ni bilo sile, ki bi bila mogla zavreti njen vsestranski razvoj, kajti rodoljublje je prevzelo argentinske množice s tolikšnim ognjem, da je bilo pripravljeno na vse žrtve.

Argentina je danes moderna država, domovina več kot 20 milijonov Argentinec. Je tudi nova domovina številnih slovenskih naseljencev. Vsi ti s svojim poštenim in vestnim delom prispevajo k njenemu nadaljnjemu vsestranskemu razvoju.

Dne 25. maja bodo skupno z Argentinci proslavljali rojstni dan argentinske politične svobode, proseč Boga, da bi bdel še naprej nad njo s svojim varstvom in bil ob strani vsem tistim, ki si prizadavajo, da bi prebivalstvu ustvarili še boljše pogoje za življenje, državo pa tako uredili, da bi bila v resnici domovina srečnih in zadovoljnih ljudi, ki bodo živeli v socialni pravičnosti ter medsebojni ljubezni in razumevanju. Zlasti pa, da bi svoboda, priborjena z majske revolucije leta 1810 nikdar ne umrla pred navalom nasilja in barbarstva svetovnega komunizma.

I Z T E D N A V T E D E N

V Italiji so bile 19. in 20. maja splošne volitve. Za izvolitev 315 senatorjev in 630 poslancev je 30 političnih skupin postavilo 7366 kandidatov. Volilna kampanja je bila mirna, ker so bili volilci postavljeni pred odločitev ali za ohranitev na oblasti sedanje koalicije krščanskih demokratov in socialistov z blagostanjem v državi, ali za komuniste in z njimi za negotovo bodočnost. Poročila iz Rima potrjujejo, da so italijanski volilci za ohranitev sedanje vladne kombinacije kršč. demokratov in socialistov. Novi italijanski parlament se bo sestel 5. junija zaradi konstituiranja. Po parlamentarnem običaju bo predsednik vlade Aldo Moro podal o-

stavko celotne vlade. Skoro gotovo je, da mu bo predsednik republike zaupal sestavo tudi nove vlade.

Papež Pavel VI. je za dan svetovne komunikacije, ki bo v nedeljo, 26. maja, pozval svetovni tisk, kinematografijo, radiofonijo ter televizijo, naj pomagajo odpraviti neznosne razmere, ki so še ponekod in ki zahtevajo radikalne spremembe. Istočasno pa nastopa proti mnenju mnogih ljudi, da je „nasilna revolucija splošno zdravilo za vsa zla in krivice“.

V Organizaciji ameriških držav je prevzel svoje mesto Galo Plaza, novi glavni tajnik te vseameriške ustanove.

Iz življenja in dogajanja v Argentini

Dan argentinske vojne mornarice

Vsako leto je dne 17. maja kot spomin na pomorsko bitko admirala Browna, ustanovitelja argentinske vojne mornarice s španskim ladjevjem na reki La Plata. Ta pomorska bitka pred 154 leti z zmago argentinske vojne mornarice je končno pripomogla k udržitvi argentinske politične neodvisnosti, pridobljene leta 1810, kakor tudi političnih neodvisnosti njenih sosednih držav.

Glavna slavnost je bila v Buenos Airesu pred spomenikom admiralu Brownu. Navzoč je bil tudi predsednik republike g. Juan Carlos Onganía, ki je položil venec na Brownov spomenik.

Glavni poveljnik vojne mornarice admiral Benigno Varela je imel slavnostni spominski govor. V njem je najprej poudaril pomen zmage admirala Browna v omenjeni pomorski bitki, nato pa govoril o nalogah argentinske vojne mornarice, ki jih je prevzela skupno s suhozemsko vojsko ter z vojnimi letalstvom z izvedbo argentinske revolucije za vsestransko obnovo Argentine ter zlasti za dokončno ozdravitev njenega gospodarstva, da bo imela v njem obnovljena demokracija trdne osnove.

V nadaljnjih izjavanjih je govoril o nalogah vojne mornarice za zavarovanje argentinske obale, kakor tudi za varnost morskih poti. Kajti skoro vsa argentinska zunanja trgovina je odvis-

na od varnosti morskih poti. Vrednost izvoženega blaga v obdobju med leti 1935 in 1945 je bila 8.900 milijonov dolarjev, v desetletju med 1955 in 1965 se je dvignila na 20.800 milijonov dolarjev. V istem obdobju se je samo prevoz petroleja z ladjami dvignil od 41.000 milijonov ton na 80.500 milijonov ton. Tonaža argentinske mornarice je bila leta 1945 157.000 registrskih ton, leta 1956 se je znižala na 89.000 ton, trenutno pa je 83.000 ton. Nujnost obnove in povečanja argentinske mornarice je na dlani.

Pri vojni mornarici položaj ni nič boljši, ker so ladje zastarele, saj od leta 1938 vojna mornarica ni dobila nobene nove moderne enote z izjemo dveh manjših protipodmorniških fregat.

Admiral Benigno Varela je omenjal pomoč ZDA, ki obstoja v tem, da je v tem času odstopila Argentini na posodo več svojih vojnih ladij. Omenja tudi, da je sedanja vlada odobrila nabavo 6 ladij minolovcev. Kajti nabavo teh ladij zahteva nujnost zavarovanja argentinske morske obale pred sovražnimi podmornicami, kakor tudi varnost morskih poti. Kako življenjsko važno je to vprašanje za Argentino, je glavni poveljnik vojne mornarice potrdil z dejstvom, da so med zadnjo vojno nemške podmornice samo v Karibskem morju in v Južni Ameriki potopile 600 zaveznških ladij. Sile osi tedaj niso imele niti sto podmornic, danes jih ima pa Sovjetska zveza sama 400.

Slovinci v Italiji za svoje pravice

Italija ima volitve. V nedeljo, 19. m. v ponedeljek 20. maja, do 14. ure so bile državnozbornske, za nedeljo, 26. maja, so pa razpisane deželne volitve. Nas zanimajo obojne predvsem s stališča slovenske narodne manjšine.

Slovinci in državnozbornske volitve

Volilni zakon jim ni naklonjen. Ne za prve in ne za druge volitve. Ker so razdeljeni v štiri volilna okrožja, jim je izvolitev lastnega poslanca za rimski parlament zelo otežkočena, če ne oaravnost onemogočena. Do njega bi prišli samo, če bi se sploh vsi Slovenci na Tržaškem in Goriškem združili ter vsi glasovali za skupnega kandidata. Do tega pa nikdar ne pride. Tudi tokrat se to ni zgodilo. Toda kljub temu je Slovenska skupnost v Trstu s Slovensko levico postavila lastno kandidatno listo za poslanske volitve.

Zakaj se je odločila za ta korak? Zato, da opozori svetovno javnost na dejstvo, da slovenska narodna manjšina tudi v demokratični Italiji nima zajamčene ustavne pravice, da bi imela v rimskem parlamentu svojega lastnega zastopnika, kakršno ima francoska manjšina v dolini Aosta. S postavitvijo lastne kandidatne liste je slovenska skupnost hotela še naprej tudi ohraniti svoj volilni znak ter potrditi načelo proti vključevanju Slovencev v neslovenske stranke, kakor to delajo komunisti, ki svoje pristaše na Tržaškem in Goriškem silijo v italijanske komunistično ali socialistično stranko, ki sta obe Slovincem nenaklonjeni.

Nosilec kandidatne liste Slovenske skupnosti na Tržaškem za poslanske volitve je bil prof. Janko Jež, ostali kandidati so pa bili ing. Milan Sosič, dr. Milan Starc in Josip Teržan.

Svojo udeležbo pri poslaniških volitvah z listo Slovenske skupnosti je Slovenska levica utemeljila z izjavo, da ji tehnični razlogi ne dopuščajo, da bi pri teh volitvah nastopila samostojno, zatem pa poudarja, da se tudi Slovenska levica nikakor ne misli odreči zahtevi po manjšinskem predstavljanju v parlamentu ne glede na številčno moč manjšine. Zato je podprla Slovensko skupnost, ker tudi ona vztraja pri taki zahtevi. Slovenska levica zatem v izjavi graja tistih nekaj predstavnikov, ki so za parlamentarne volitve onemogočili enoten nastop vseh Slovencev v deželi od Trsta do Režije.

Tako so se glede volilne udeležbe pri poslaniških volitvah odločili Slovenci na Tržaškem, na Goriškem je pa položaj drugačen. Tamošnja Slovenska demokratična zveza je tudi za tokratne poslanske volitve napravila političen dogovor z italijansko krščansko demokratično. Ta se je obvezala, da bo v Rimu podpirala rešitev določenih vprašanj, ki zadevajo slovensko manjšino. Po dogovoru „bo treba vztrajati, da se odpre strokovni zavod trgovske smeri s slovenskim učnim jezikom“. Na polju šolske zakonodaje bo treba „znova

predložiti zakon o ustanovitvi šolskega nadzorništvu in didaktičnih ravnateljstev za slovenske šole upoštevajoč potrebe goriške pokrajine“. Smatra se končno kot „zaželeno in izvedljivo, da se na tržaški univerzi ustanovi stolica za slovenski jezik in slovstvo“. Dalje, da se bodo „podvzeli potrebni koraki, da se reši vprašanje lastninske pravice zgradb slovenskih ustanov, ki so bile na kateri koli način prisiljeno odtujene za fašističnega režima“.

Dogovor dalje omenja razne gospodarske in socialne akcije v števerjanski sovodenski in doberdobski občini, nato pa pristanek it. krščanske demokracije „da se bo v skladu z osnovnimi pravicami, ki zadevajo popolni razvoj človekove osebe, skunaj z odgovornimi dejavniki na deželni in državni ravni nadaljevalo s prizadevanjem da se znova predloži in v parlamentu odobri zakon za kazensko preganjanje vseh, ki zasramujejo slovensko etnično skupnost.“ Prav tako je dogovor glede možnosti uporabe slovenskega jezika na sodnih in v anagrafskih in drugih uradih. Tudi je it. krščanska demokracija zagotovila goriški Slovenski demokratični zvezi, „da se bo pri nadaljnjem prizadevanju za mir in napredek v teh obmejnih krajih izvajala politika, ki naj v največji meri zagotovi spoštovanje krajevnih in kulturnih posebnosti na ozemlju, kjer prebiva slovensko ljudstvo, vključno krajevno imenoslovje v slovenskem jeziku“.

Po takem političnem dogovoru z it. krščansko demokracijo je goriška Slovenska demokratična zveza pozvala slovensko prebivalstvo na Goriškem naj pri poslaniških volitvah podpre kandidata krščanske demokracije Dina Marocca. Pri volitvah v senat pa Ettore Vellaurija.

V času ko pišemo to poročilo, še nimamo podatkov o številu glasov, ki si bili na Tržaškem oddani za listo Slovenske skupnosti.

Enoten nastop demokratičnih Slovencev za deželne volitve

Medtem ko takega nastopa za poslaniške in senatne volitve ni bilo, so se pa politične skupine, ki sestavljajo Slovensko skupnost na Tržaškem, ter Slovenska levica in Slovenska demokratična zveza na Goriškem dogovorili za združen nastop pri deželnih volitvah Slovenska skupnost po dogovoru vloži svojo listo v Trstu, goriška SDZ pa v Gorici. Nosilca obeh kandidatnih list sta na obeh listah tako, da je izvolitev slovenskega predstavnika v deželni zboru zagotovljena, da bo tam lahko nadaljeval delo sedanjega predstavnika dr. Škerka.

Nosilec kandidatne liste Slovenske skupnosti in Slovenske levice na Tržaškem je štoka Drago, pravnik iz Trsta, pripada Slovenski skupnosti. Ostali kandidati so naslednji: Vrabc Ubald, gradbenik, Slovenska levica, Sfiligoj Av-

gust, odvetnik, SDZ v Gorici. Od Slovske skupnosti so še naslednji kandidati: Jež Janko, prof. Sesljan, Debels Alojzij, kmetovalec, Kolmanovec Jurjevič Zorko, delavec, Dolina, Kralj Ivo, kmetovalec, Slivno, ing. Sosič Milan, Opčine, Bernhard Edi, delavec, Boršt, dr. Starc Milan, zdravnik, Kontovel, Zahar Matjaž, delavec, Zatreben, Remec Savina, uradnica in Černe Dušan, častnikar, Trst. Od Slov. levice pa Spanger Vekoslav, upok. Trst in Kerševan Ema, uradnica, Sv. Jakob.

Kandidati na listi goriške Slovenske demokratične zveze so pa tile: Dr. Avgust Sfiligoj, učitelj Albin Suligoj, pravnik dr. Drago Štoka iz Trsta, Princič Oskar, trgovec v Tržiču, Klanjšček Stanislav, župan iz Števerjana, dr. Ivan Črnič, prof. in Alfonz Ferfolja, delavec. Lista nosi znak z lipovo vejico z napisom: Unione Slovena — Slovenska skupnost in je povezana s tržaško listo Slovenske skupnosti.

Slovenska skupnost je tudi za de-

Zaključek sezone kulturnih večerov na „Osmi“ v New Yorku

V petek, 10. t. m., je bil zadnji kulturni večer, na katerem je SKAS zaključil v tej sezoni vrsto svojih predavanj. Sledi zadevno stvarno poročilo.

Na prvem večeru, 6. oktobra (1967), je predaval g. Erik Kovačič iz Washingtona. Obravnaval je temo: Zgodovinsko ozadje pokristjanjenja Slovencev. Njegovo predavanje je bilo mikavno in iz večih vidikov poučno, zlasti, ker je odgrnil mnoge zgodovinske momente, ki na splošno niso bili znani. Sledil je drugi kulturni večer, 10. nov. 1967, na katerem je g. Rudi Večerin obravnaval temo: Problem sodobne umetnosti. Predavatelj je prvenstveno razčlenjeval temeljne oznake konstruktivizma in ekspresionizma kot prevladujoče umetnostne struje svoje dobe.

Na tretjem kulturnem večeru 8. decembra 1967 je univerzitetni profesor dr. Peter Remec: S poti po Indiji, ki jo je malo prej sam prehodil orisal s predvajanjem diapozitivov nadse zanimivo slikovito umetniško podobo te skrivnostne dežele jogijev in fakirjev.

Na četrtem kulturnem večeru 12. januarja je č. g. Lojze Jenko obravnaval temo: koncilski sklepi. Razsvetlil je nekatere važne momente o problematiki novotarij, ki se po koncilu uvajajo v cerkveni liturgiji.

Na petem kulturnem večeru 9. februarja je predaval univerzitetni profesor Rado Lenček o temi: Vstop Slovanov v zgodovino. Njegovo predavanje je zbudilo zlasti med člani Save mnogo živnega zanimanja.

Na šestem kulturnem večeru 8. marca je govoril dr. Franjo Delak o kulturnem življenju Slovencev na Tržaškem do fašizma. Predavatelj je poleg drugega analiziral številne važne momente in jih strnil v zanimivo zgodovinsko podobo borbenosti Slovencev v odporu proti osvražnemu fašizmu,

Le na pravici in na odpuščajoči ljubezni se bo gradil boljši svet, za katero so dale življenje tudi slovenske protikomunistične žrtve. Osveta rodi le sovraštvo; ljubezen rodi samo ljubezen. Boja za boljši svet zato ne smemo voditi s stališča maščevanja, marveč ga moramo pomakniti v višjo raven. Ideja pravice in ljubezni proti ideji komunizma, ki seje samo sovraštvo in nezadovoljstvo ter prelija kri.

Dr. Alojzij Odar v spominskem govoru za slovenske žrtve 1. junija 1952

želne volitve objavila svoj narodno-obrambni, kulturni in gospodarsko-socialni program. Tudi v tem programu zahteva, da mora slovenska manjšina dobiti zajamčeno pravico do lastnega zastopstva v parlamentu kot jo ima francoska v dolini Aosta. Saj je samo v Trstu več Slovencev, kakor vseh Francozov v dolini Aosta. Položaj Slovencev je treba urediti z ustreznimi zakoni na osnovi ustave, londonske spomenice in Listine o človeških pravicah. Zahteva priznanje obstoja Slovencev v Benečiji, Režiji in Kanalski dolini, ki so še vedno brez narodnih pravic.

Narodni problemi na vojaških akademijah

litove vojaške oblasti so objavile razpis pogojev za sprejem gojencev v vojaške akademije. Ti so letos spreminjeni. Za sprejem na vojaške akademije se letos ne morejo več potegovati tisti srednješolci, ki so ob koncu šolskega leta imeli popravne izpite iz enega ali več predmetov, pa četudi so si pozneje rede pri ponavljalnih izpitih popravili. Novost je tudi sprejemni izpit iz matematike za tehniško akademijo visoke tehniške kopenske vojske. Omejeno je tudi število srednjih šol, iz katerih se lahko prijavljajo gojenci za vojaške akademije. Tako se lahko absolventi gimnazij, učiteljski in srednjih tehničnih šol še naprej prijavljajo za sprejem v vse vojaške akademije. Tisti pa, ki končajo ekonomske in srednje šole tehniške, usnjarske in živilske stroke pa lahko prosijo samo za sprejem na intendantsko vojaško akademijo.

Ob razpisu za sprejem gojencev v vojaške akademije se je pa znova postavilo vprašanje, odkod se prijavlja največ gojencev za vojaške akademije. Že več let se namreč dogaja, da iz Slovenije, pa tudi iz Hrvaške in drugih „prečanskih“ krajev fantje ne kažejo nobenega veselja do službe v vojski in se zato ne prijavljajo v voj. akademije.

Ta problem mora biti že precej pereč, če mu je celo komunistično Delo, ki se ne navdušuje dosti za obrambo slovenskih narodnih koristi, posvetilo dne 10. aprila t. l. kar uvodnik „Kdo bo oficir“.

V njem ob razpisu akademij za sprejem novih gojencev ugotavlja, da ob njem „velja ponovno opozoriti na problem, ki je star že precej let. Gre za to, da narodnostna sestava vojaških akademij velikokrat ni zadovoljiva. Večina je v njih Makedonci, Siptarjevi in Slovencev malo. To v svoji posledici povzroča, da bo tudi nacionalna sestava oficirskega kadra JLA nesorazmerno in ne bo ustrezala nacionalnim razmerjem števila prebivalstva jugoslovanske države“.

Uvodničar v listu naglašja, da bo treba mladino usmerjati tudi v vojaške akademije.

Nova komunistična taktika

Komunistične oblasti v Sloveniji je strah pred „neoklerikalizmom“ tako prevzel, da od tistega dne naprej, ko je republiška konferenca Socialistične zveze delovnega ljudstva obtožila kat. duhovščino, češ da prekoračuje svoje delovno področje, ker da razvija svojo delavnost med mladino zunaj cerkve ter da se spušta tudi na karitativno udejstvovanje, ni več nobenega komunističnega sestanka, na katerem ne bi govorili o tej nevarnosti.

Tako je bilo v Ljubljani tudi dne 15. aprila na sestanku sekcije „Mladina in družbene organizacije“ pri republiški skupščini SZDL. Govorili so o delu kat. Cerkev med mladino. Ugotavljali so, da se vpliv kat. Cerkev med mladino širi zlasti tam, „kjer družbene organizacije in društva ne posvetijo dovolj pozornosti delu z mladino“. Zato so komunistični funkcionarji predstavnikom omenjenih organizacij naročili, da mora biti njihovo delo med mladino „stalno in nepretrgano, cilji, ki jih želimo doseči, pa dolgoročni“.

Pri vsem tem iskanju sredstev, ki naj bi se jih posluževali, da bi zavrl vpliv kat. Cerkev na mladino in na ostalo javnost, so bili nekateri mnenja, da je treba preprečiti vpliv kat. Cerkev zlasti tam „kjer družbeno političnih organizacij ali ni ali pa slabo delajo“, ker da se ravno tam hoče kat. Cerkev najbolj uveljaviti.“

Drugi so pa na sestanku prišli na misel, ali ne bi kazalo spremeniti komunistično taktiko v tem smislu, da bi v komunistične organizacije začeli sprejemati tudi ljudi, ki verujejo in obiskujejo cerkve ter se udeležujejo verskih pobožnosti.

Na to misel je prišel eden od govornikov, ko je dejal, da se ob vprašanju širjenja vpliva kat. Cerkev zlasti na mladino „pojavi tudi druga dilema: ali so naše družbenopolitične organizacije dovolj odprte, da lahko zajamejo vse (tudi religiozne) občane in ali lahko religiozni otroci ali starši pridejo do vodstva v teh organizacijah?“

Pri tem so opozorjali, da tu nikakor ne gre za možnost, da bi dopuščali tistim, ki drugače mislijo kot komunisti, da bi svojo delavnost mogli razvijati zunaj obstoječih in edino dovoljenh komunističnih političnih, kulturnih, gospodarskih in socialnih ustanov. Po zadrževanju govornikov na tej konferenci je „maloga SZDL, da vstopi v borbo s političnimi sredstvi, da štiti svoje člane — tako religiozne kot nereligiozne ali člane drugih verskih skupin“.

Do končnega sklopa niso prišli. Napovedali so, da bodo o tem problemu razpravljali še na enem prihodnjih sestankov.

Zun. ministri Argentine, Bolivije, Brazila, Peruja in Urugvaja, t. j. držav ustja odn. področja reke La Plata so na sestanku prejšnji teden v Boliviji sprejeli vrsto ukrepov glede takih gospodarskih ustanov in objektov, ki bodo v korist vsem navednim državam. Zlasti glede stalnega čiščenja in poglabljanja rek za zagotovitev stalne plovbe po njih. Ustanovljen je bil tudi medvladni odbor kot izvršni organ zun. ministrov. Zun. ministri Argentine, Bolivije, Peruja in Urugvaja se bodo sestali dne 26. t. m. v Limi. Namen tega sestanka bo razgovor o vodni povezavi reke La Plata z amazonskim vodovjem ter s pacifiškim morjem.

Ameriška vlada je močno znižala podporo Peruju, ker je vlada te države nabavila v Franciji skupino najmodernejših letal znamke Mirage. Odločitev ameriške vlade o znižanju podpore je močno razburila vse duhove v Peruju.

Haiti, srednjeameriška država, v kateri vlada nasilnik Francois Duvalier, je pred notranjimi nemiri. V ponedeljek, 20. t. m., je neznan letalo priletelo nad mesto Cabo Haitiano ter nadenj odrglo več bomb. Poročilo navaja, da je letalo odrglo tudi več obojazenih mož, katere da so oblasti prijele. Obojazen padalci naj bi bili emigranti iz Haitija.

Kaj je pravzaprav občina?

Vendar federacija mora dobiti svoje vprašanje je seveda, koliko, razmišljajo v Novi Gorici. Verjetno gre za dogovor med republikami tako glede zadev, ki naj bi jih urejali skupno, in glede višine sredstev, ki naj jih vsaka prispeva za skupne zadeve.

Razmišljanja glede financiranja občine pa so še močno različna. Ena izmed misli je v tem, da bi določili nekakšne minimalne standarde za komunalno, šolstvo, socialno itd., ki jih občina mora pokriti in bi se potem o „ostanku“ dogovarjali. Druga misel je, da bi morala republika zagotoviti kritje stroškov za osnovne potrebe, pa spet ne tako, da bi se sredstva zbirala v skupni vreči in potem delila in podobno. Skupna pa je misel, da bi morali še prej določiti, kaj v občino spada in kaj ne, opredeliti je treba pristojnosti občine. Potem bi tudi lažje našli rešitev za financiranje skupnih potreb v občini. Znova se odpira npr. vprašanje ali je financiranje sodišča stvar občine ali republike, kako je s srednjim šolstvom itd. In spet bi bilo lažje, če bi imeli programe razvoja družbenih služb, ne le občinske, temveč regionalne, kjer je tak potreben. Vrh tega pa je še vprašanje, ali sedanja teritorialna razdelitev občin ustreza.

Precej soglasno je tudi mnenje, da se občina po novi ustavi ni uveljavila kot usmerjevalec celotnega gospodarskega razvoja, saj je šel razvoj v smeri čedalje večje samostojnosti gospodarskih organizacij, ki pa med drugim tudi

daleč presegajo meje občine. Tržišče ni zaprto in so bile občine marsikdaj prej ovira kot pospeševalec gospodarskega razvoja.

Izkušnje pa vendarle kažejo, da občinski skupščini ne more biti vseeno, kaj se v gospodarskih organizacijah dogaja. In jim tudi ni vseeno. V Celju so pripovedovali, da so določeno organizacijo opozorjali, da je na meji rentabilnosti in naj ne šarijo s svojimi sredstvi. Pa so se sklicevali na samoupravne pravice. Čez leto pa so se pojavili pred občinsko skupščino z zahtevo, naj da denar za plače, ker imajo izgubo. Tako smo pri istem: priporočila skupščin družbenopolitičnih skupnosti bi morala imeti večjo veljavo.

Toda že doslej so se občinske skupščine močno uveljavile pri ustvarjanju pogojev za gospodarski razvoj. Ceste, šolstvo, komunalno, trgovina, stanovanja itd., vse to se pokaže kot izrazito gospodarska dejavnost, četudi so po imenu „begospodarska“. To je bilo tudi poglavitno, na kar so se občinske skupščine usmerjale ter so družbeni plani na teh področjih tudi najbolj držali. Bolj kot v tistem delu, kjer so bili večidel le seštevek planov gospodarskih organizacij.

Prezamotan predstaviški sistem

Kakšne so dosedanje izkušnje z dvema zboroma občinske skupščine? Zelo malokrat imata ločene seje, povedo povsod. V Radovljici razmišljajo o tem,

2

Novice iz Slovenije

Iz gradiva o obremenitvi slovenskega gospodarstva, ki ga je pripravila republiška gospodarska zbornica, je razvidno, da se je delež federacije v družbenem proizvodu povečal od 10,6 odstotkov v prvem polletju 1966 na 13,4 odstotkov v prvem polletju 1967. V istem časovnem razdobju se je pa delež slovenske republike in slovenskih občin zmanjšal od 6,4% na 6,1%, delež gospodarskih organizacij pa od 67,5% na 65,2%. Prevelika obremenitev slovenskega gospodarstva je vzrok, da mu primanjkuje sredstev za pospeševanje modernizacije in obnove, za izvoz in za hitrejšo spreminjanje njegove strukture sploh.

V Moderni galeriji v Ljubljani je bil za ravnatelja ponovno izvoljen umetnostni zgodovinar in kritik Zoran Kržišnik, ki je doslej že več let vodil to kulturno ustanovo.

Na IX. festivalu malih in eksperimentalnih odrov v Sarajevu je med drugimi dobila diplomu in zlat lovorov venec skupina ljubljanskih umetnikov pod vodstvom Slačka za igro „Trickel“ Fernanda Arabelle, posebno priznanje pa Mali oder Slov. narodnega gledališča iz Maribora za scensko stvaritev recitala „Pozdravljeni, dolina šentflorjanska“.

V Ormožu so 28. aprila odprli novi most čez Dravo.

SLOVENC V ARGENTINI

BUENOS AIRES

Osebnosti

Družinska sreča. V družini Franceta Močnik in njegove žene ge. Matilde roj. Grošelj se je rodila hčerka. Na ime Katarina jo je krstil g. dr. Alojzij Starc, za botra sta bila Ivan Cukjati in Stanka Pregelj. Družino Janeza Amona in njegove žene ge. Marijete roj. Jesenovec je razveselil sin. Pri krstu je dobil ime Marko Aleksander. Otroka je krstil g. Matija Borštnar, botrovala sta pa Andrej Jesenovec in Marija Amon. V družini Marijana Terčič in njegove žene Jožice roj. Kumar so dobili dobili prav tako sina. Na ime Kladiv ga je krstil g. Matija Borštnar, za botra sta pa bila Janez in Marta Terčič. Srečnim družinam naše čestitke.

MAR DEL PLATA

Obisk msgr. Kunstlja — domača jubileja

V dneh 6. do 9. maja t. l. je obiskal Mar del Plata in sosednji Miramar vrhovni dušni pastir vseh Slovencev, živečih v zdomstvu, msgr. Ignacij Kunstelj v spremstvu g. direktorja msgr. Antona Oreharja. Skupno z našim dušnim pastirjem g. Borisom Komanom so 7. maja t. l. obiskali Miramar in tamkaj živeče Slovence; dočim so isto storili v Mar del Plati naslednji dan, to je 8. maja.

Zvečer tega dne so v Mar del Plati živeči Slovenci priredili na čast visokemu gostu in njegovemu spremljevalcu večerjo, katere se je udeležilo 25 članov naše tukajšnje slovenske skupnosti. Istočasno pa so s to večerjo počastili tudi starostno naše skupnosti g. dr. Vekoslava Kisovca, ki je prejšnji dan dopolnil 83 let svojega življenja. Ob tej priliki je g. Slavko Tršinar v imenu slovenske skupnosti v Mar del Plati pozdravil oba gosta, obenem pa izrekel čestitke g. dr. Kisovcu. Spomnil pa se je tudi našega dušnega pastirja g. Borisa Komana, ki je pred kratkim obhajal svojo 60-letnico rojstva in pred tednom dni tudi svoj god.

V svojem pozdravnem nagovoru je g. Tršinar g. generalnemu direktorju msgru. Kunstlju na kratko opisal delovanje naše skupnosti. Slovenci v Mar del Plati niso številčno močna skupina, pa še ti so močno raztreseni po vsem mestu in njegovi okolici. Iz gotovih razlogov tudi niso nič organizirani in

tudi nimajo svojega lastnega doma, kjer bi mogli bolj dostojno sprejeti svoje goste. Kljub temu, da so različnih nazorov in prepričanj, pa vendar složno nastopajo pri svojih prireditvah, ker se pri tem drže načela: pustimo ob strani, kar nas razdvaja in loči, gojimo to, kar nas združuje. In družijo nas naša blagodneča slovenska govornica in naša vedno lepa slovenska pesem. Slovenci smo narod pevcev, zato mardelplatski Slovenci ne bi bili pravi Slovenci, ako ne bi imeli svojega slovenskega pevskega zbora, ki že lepo številno let prepeva pri slovenski sv. masi vsako prvo nedeljo v mesecu in nastopa tudi pri različnih prireditvah naše skupnosti. Prepričani, da se bomo Slovenci toliko časa ohranili v tujini, kolikor časa se bo med nami glasila slovenska pesem, in da bo ta, bodisi cerkvena, bodisi posvetna ostala nekaj časa živa tudi še potem, ko bo slovenska govornica med našimi potomci že popolnoma utihnila, člani našega pevskega zbora navdušeno gojijo slovensko petje.

Msgr. Kunstelj se je vsem navzočim zahvalil za njemu na čast prirejeno večerjo, g. Tršinarju pa tudi za njegove pozdravne besede. Izrazil je prošnjo, da bi se še naprej vsi vztrajno udeleževali slovenske sv. maše in gojili slovensko pesem. Prav tako se je zahvalil za izrečene mu čestitke g. dr. Kisovca in izrekel željo, da bi tudi vsi navzoči dočakali enako starost — kakršno je dočakal on sam.

V prijetnem razgovoru in prepevanju slovenskih pesmi je večer kar hitro minil in bližala se je že polnoč, ko sta se gosta poslovila od navzočih, nakar so se tudi ti razšli na svoje domove.

Naslednji dan dopoldne je član naše skupnosti in priznani hmeljarski strokovnjak dr. Leopold Leskovar popeljal goste na obisk veleposestva „El Lupular“ (Hmeljnik), katerega upravitelj je on sam. Po ogledu veleposestva je g. dr. Leskovar pogostil svoje povabljenе goste z običajnim „asadom“. Po končanem kosilu so se gostje vrnili v Mar del Plata in še isto popoldne sta se msgr. Kunstelj in msgr. Orehar vrnili v Buenos Aires.

Obisk vrhovnega dušnega pastirja

† Ignacij Lavrič

Slov. skupnost v Argentini je znova izgubila odličnega slovenskega moža, zavednega rojaka in požrtvovalnega javnega delavca. V nedeljo 19. maja zjutraj je na svojem domu v Ramos Mejiji umrl od kapi zadet Ignacij Lavrič, predvojni župan v Moravčah, član načelstva SLS.

Novica o njegovi smrti se je hitro razvedela po slovenskih naseljih na področju Vel. Bs. Airesa. Vse je zadelo, ker je rajni Lavrič v slovenski skupnosti užival splošen ugled. Saj se je vsa leta aktivno udeleževal dela v raznih njenih ustanovah.

„Rajni Ignacij Lavrič se je rodil 21. julija 1901 v Hrastju pri Moravčah. V ljudsko šolo je hodil v domačem kraju, nato pa še v trgovsko šolo v Ljubljani. Po vrnitvi na dom je pomagal svojemu očetu v trgovini in usnarstvu ter na posestvu. Pozneje se je sam bavil s trgovino z usnjenimi izdelki, poleg tega pa se ves posvetil lepi kmetiji. Leta 1924 si je izbral za življenjsko družico Angelo Svetlin, s katero je imel tri sinove in dve hčeri.

V javno delo je začel posegati že v mladosti. Zlasti v kat. prosvetno in telesno vzgojno organizacijo. Svojo delavnost je raztegnil tudi na politično in zadružno gospodarsko področje ter je bilo dragoceno njegovo sodelovanje zlasti pri Mlekarski in Vodni zadruzi. Vse javno delo je opiral na program Slovenske ljudske stranke, na katerem je bil leta 1937 tudi izvoljen za moravškega župana. O njegovem uspešnem delu na občini sta zlasti govorili graditve velike ceste ter nakup graščine za hiralnico.

Med komunistično revolucijo je bil odločno na protikomunistični strani. Njegova starejša sinova Ignac ter Ciril sta bila tudi med gorenjskimi domobranci. Leta 1945 so ju Angleži vrnili. Komunisti so sina Naceta pobili, Cirila pa kot mladoletnega izpustili ter živi sedaj v domovini.

Iz begunstva, ki ga je preživel z ženo go. Angelo, sinom Lojzotom ter hčerkama Tincin in Minko v taboriščih na Tirolskem in Koroskem je leta 1949 prišel v Argentino. V začetku je živel v mestu Villa Ballester, nato pa v Ramos Mejiji v mestnem delu Monte Grande, kjer si je v ulici Laberden 1346 postavil lep lasten dom.

Tu so se mu tudi iztekl dnevi življenja. Nič ni bolehal. V soboto zvečer je še do poznih ur bil v veselim in srečnem pogovoru s svojo družino in vnuki. V nedeljo zjutraj ob šestih je začutil slabost okoli srca. Poklicali so

vseh v izseljenstvu živečih Slovencev, zlasti še njegova osebnost sta zapustila pri mardelplatskih Slovencih najlepše vtise.

SLOVENSKA VAS

V nedeljo, dne 26. maja, dopoldne nas bo obiskal msgr. Ignacij Kunstelj. Slovesen sprejem glavnega ravnatelja slovenskih dušnih pastirjev bo ob pol 10. Msgr. Ignacij Kunstelj bo nato opravil sveto daritev ob farnem zganjanju. Po maši bo v novem Hladnikovem domu slovesnost v čast visokemu gostu.

zdravnika, ki ga je pregledal, mu dal injekcijo ter predpisal zdravila. Med tem, ko jih je šel iskat pokojnikov sin, je rajni Lavrič dobil nov napad ter je od kapi zadet umrl okoli osme ure.

Na mrtvaškem odru je ležal na svojem domu vse do pogreba v ponedeljek, 20. t. m., ob treh popoldne. Molitve za umrlega je opravil prelat France Novak, župnik iz Ituzainga ob asistenci g. dr. Alojzija Starca. G. prelat Novak je imel za rajnega Lavriča tudi pogrebno mašo v cerkvi Marije Pomočnice kristjanov v Don Boskovem zavodu. Po njej je ob asistenci gg. Janka Mernika, dr. Alojzija Starca ter Franceta Barleta izmolil tudi molitve Reši me.

G. prelat Novak se je kot moravski rojak v cerkvi tudi poslovil od rajnega moravškega župana. Prikazal ga je kot moža, ki je imel vedno čiste račune tudi z Bogom. To je povedal kot duhovnik, h kateremu je redno prihajal po dušno tolažbo. Kakor je bil vreden glede čistih odnosov do Boga, prav tako je bil vreden v vsem svojem javnem delu in življenju.

Po pogrebnih maši se je iz Don Boskovega zavoda razvil žalni sprevod na pokopališče Villegas v San Justu, kjer je prav tako g. prelat Novak blagoslovil grob in izmolil pogrebne molitve za rajnega Ignacija Lavriča ob asistenci že omenjenih gg. duhovnikov, med katerimi je rajnega Lavriča spremljal na njegovi zadnji poti tudi g. župnik Stevan Novak.

Pred odprtjem grobom se je od rajnega Ignacija Lavriča prvi poslovil Josko Krošelj v imenu Slovenske ljudske stranke. Njenemu programu je rajni Lavrič ostal zvest do svoje smrti ter je vse svoje javno delo usmerjal po njem. Stranka je cenila njegovo zvestobo in sposobnost na vseh področjih ter ga je zato določila za odgovorno mesto v svojem načelstvu, ki ga je zadrževal do svoje smrti. Za požrtvovalno javno delo, ki ga je opravljal za slovenski narod v domovini in za slovensko skupnost v emigraciji mu je v imenu stranke izrekel najglobljo zahvalo.

Dr. Srečko Baraga je rajnemu Ignaciju Lavriču govoril poslovilne besede kot večletni obiskovalec njegovega doma. Omenjal je razgovore, ki jih je imel z rajnikom o vseh vprašanjih, za katere se je živo zanimal ter jih študiral. Govoril je tudi o pokojnikovem javnem delu, ki ga je opravljal z velikim čutom odgovornosti.

Zadnji govornik je bil pokojnikov osebni prijatelj in najtesnejši sodelavec v domovini France Bergant. Poslovilne besede mu je izrekel v imenu še preživelih članov zadnjega demokratično izvoljenega predstavništva bivše občine Moravče, v domovini in v izseljenstvu. Dalje v imenu vseh članov raznih gospodarskih združenj, katerih član in delima tudi odbornik je bil rajni Lavrič. Izrekel mu je prisrčno zahvalo za vse trud, ki ga je polagal v delo za koristi moravške občine. Vse to delo je govoril dejal, da ga je rajni Lavrič opravljal po geslu „V trudu in znoju, polnem radosti, domu gradimo slavo in čast“.

Za vse to delo se mu je znova iskreno zahvalil ter prosil Boga, naj mu ga obilno plačala nad zvezdami.

Pogrebi so nato nemo stali ob novi sveži slovenski gomili, ki se je pridružila več slovenskim grobovom na tem pokopališču. Mrak je že legal na pokopališče, ko so se pogrebi poslavljali od rajnega Lavriča ter mu želeli, naj mu bo lahka svobodna argentinska zemlja, njegove preostale pa tolažili ter jim izražali sožalje in iskreno sočutje ob tako hudem življenjskem udarcu.

Vsem tem pošilja izraze najgloblje sočutja tudi Svobodna Slovenija, katere zvest naročnik je bil rajni Nace Lavrič, ki je tudi s tem izpričeval, kako zelo mu je bilo na srcu, da se z ilostno ohranja živa in močna slovenska narodna in verska zavest.

Vsak teden ena

V BREZUPNOSTI

Simon Jenko

*Moči, moči mi daj, moj Bog!
Da, ko napade me obup,
ne uklonim silam se nadlog,
jim stanov tnost stavi in vrljub*

*Moči, moči mi daj, moj Bog!
Tak kvepke kakor zid gorā,
da, če se ruši svet okrog,
propast me najde še moža!*

PO ŠPORTNEM SVETU

Estudiantes iz La Plate je v odločilni tretji igri v Montevideo premagal Palmeiras iz Sao Paulo z 2:0 in osvojil pokal „Osvoboditelja Amerike“. Po zmagi doma z 2:1 in po porazu v Sao Paulo 1:3 je bila za odločitev še tretja tekma, kjer bi Palmeirasu za usvojitve naslova zaradi boljšega razmerja golov zadostal neodločen rezultat. Toda Estudiantes je z odlično igro dokazal, da si je zasluženo priboril naslov najboljšega južnoameriškega nogometnega kluba.

OBVESTILA

Petek, 24. maja 1968:
Sestanek slov. kat. akad. starešinstva ob 19.30 v Slovenski hiši. Razgovor z msgr. Ignacijem Kunstljem.

Sobota, 25. maja 1968:
Na Slovenski pristavi v Moronu ob 18 slovesen sprejem msgr. Ignacija Kunstlja, nato njegova maša. Po njej bo mladina počastila z akademijo visokega gosta, po akademiji skupna večerja z glavnim direktorjem slov. dušnih pastirjev v svetu.

Ob 15 na Pristavi seja odbora SDO. V Slovenskem domu v San Martinu ob 20 tekma v balinanju med moštvi Carapachaya in San Martina, nato pa asado.

V Slomškovem domu ob 18 barvni film iz življenja v domu, o sprejemu msgr. Kunstlja in z letošnjega romanja v Lujan, nato domače kolone.

Mladinski pevski zbor Gallusa ima ta dan vajo ob običajni uri zaradi nastopa, ki bo v kratkem.

Nedelja, 26. maja 1968:
V Slovenski vasi slovesen sprejem msgr. Kunstlja ob 10 dopoldne.

V Slovenski hiši ob 16 slovo od msgr. Ignacija Kunstlja. Koncelebrirana maša slov. duhovnikov z msgrjem. Kunstljem, koncert cerkvenih pesmi Gallusa, nato besede ob slovesu.

Sreda, 29. maja 1968:
V Slovenski hiši ob 19 seja učiteljskega šolskega odbeka ZŠ. Na dnevnem redu sta poleg Baragove proslave tudi točki, ki sta odpadli na študijskem dnevu: Razgovor z g. Markom Kremžarjem in referatno poročilo.

Sobota, 1. junija 1968:
V Slovenski hiši ob 21 predstava Antigone.

V Slovenski hiši sestanek SKAD-a s predavanjem Rude Jurčeca o Studenih v predvojni dobi. Točno ob 19.

Nedelja, 2. junija 1968:
V Slovenski hiši ob 16 proslava slovenskih žrtev.

Sobota, 8. junija 1968:
V Slovenskem domu v San Martinu ob 20 predstava Slehernika v počastitev za slovenske žrtve

Nedelja, 9. junija 1968:
V Slomškovem domu spominjska proslava za slovenske žrtve.

Prva predstava Sofoklejeve tragedije ANTIGONA, ki jo pripravlja Gledališki odsek SKA v režiji Nikolaja Jeločnika, bo v soboto, 1. junija, ob 9 zvečer na odru Slovenske hiše kot svečana počastitev praznika naših Junakov. Glavni vlogi Antigone in Kreonta bosta igrala Nataša Smersujeva in Maks Borštnik. Ponovitve bodo 7., 8. (tudi dijaška predstava po znižanih cenah) in 9. junija. Vstopnice po 300 in 250 pesov so v prodaji v Dušnopastirski pisarni. Občinstvu je namenjen samo parter.

Antigona

Antigona je bila šibka deklica. In vendar je usoda na njene mlade rame nagrajnila vso pezo prekletstva Edipovega rodu. Antigoni edini, od vseh Edipovih, je dano, da poišče in najde spravo z užaljenim nebom, zadosti za grehe prednikov, opere kri bratomora, zjanski nebo nad Tebami in sama sebe žrtvuje kot spravi dar v ljubezni za svoje in za svet. To svojisko odrešilno poslanstvo je Antigona zaslužila zavestno in razločno v trenutku, ko se je odločila, da navkljub prepovedi Kreonta kralja, svojega strica, pokoplje truplo rodnega brata Polinejka ki mu tiran, izzivajoč nebo, brani časti pogreba in pokopa. V trenutku spoznanja in svoje odločitve vzpostavi Antigona most med nebom in zemljo, vez med živimi in mrtvimi, zlomi verige tiranije in prikljče sonce svobodnosti Tebam.

Zakaj se Antigona odloči, zakaj tvega s svojim sklepom lastno glavo in jo zaigra? En sam nagib: „Sovražstvo ne — ljubezen je moj del!“ Ljubezen do mrtvega brata, ki po kraljevem ukazu ne sme biti pokopan, ker ga je tirantska oblast v domovini razglasila za izdajavca in sovražnika ljudstva. Pa spoštovanje in ljubezen do vseučne, nenapisane božje postave, ki od vekomaj vlada in vodi svet: Boga je treba bolj slušati kot ljudi! Bog ukazuje, da se mrtvi pokopajo; ni ga smrtnika,

ki bi mogel ta božji, vseučni ukaz razveljaviti. To dvoje vodi Antigono v odločitev in zavoljo odločitve — v smrt. A v smrt iz ljubezni, v smrt z nasmehom, v smrt z veselim srcem: „...kje bi stekla lepšo slavo si, kot da zagrebela rodnega si brata?“

V tej tragediji, ki jo štejejo za največjo dramatično umetno vseh časov, je grški traged SOFOKLEJ izpovedal svojo veliko, naravnost krščansko vero v človeka, v njegovo nadnaravno poslanstvo, v njegov odnos do Boga in do sveta, vero v spoštovanje bžje postave, vero v vekovito moč vseodrešujoče ljubezni, ki zmora, četudi po rokah šibke deklice, zlomiti vse, kar ji brani objeti ves svet in mu biti luč in svetilnik v strupenem mrazu sovražstva in nesvobode. Hkrati pa je ta tragedija visoka himna svobodi, enakosti in bratstvu med ljudmi. Prav v tem pa je tudi njena neminljiva aktualnost.

Konflikt, ki se sproži med Kreontom in Antigono, je večni konflikt človeka in odnosu do sovražne, vsiljene oblasti, do tiranstva; konflikt iz zavesti, da je človek svoboda in svobodnost prejel kot najljepši in najbogatejši dar naravnosti iz božjih rok: prav zato s toliko ihto to božje darilo brani, prav zato njegov nenehni upor in odpor do vsakogar, ki mu kakor koli skuša ali hoče to božjo voljo iztrgati. To je kon-

flikt med človekovo vernostjo in vdanostjo Bogu na eni, pa med človeško postavo zemске oblasti na drugi strani: tam, kjer ta oblast taji višjo, božjo oblast, od katere sama je, ni več mesta za svobodo — oblastnik, naj posameznik ali država, sam sebe razglasi za postavo in zakon, soljudi pa za sužnje, s katerimi ravna po mili volji. To je Kreon, Kreon vseh časov in vseh dežel: tiranija, diktatura, totalitarizem!

Osnovna misel in vodilo predstave, ki jo bomo gledali prvič v soboto, 1. junija ob devetih na odru Slovenske hiše, je prav ta: človek v večnostnem boju za svojo svobodo, za svobodo božjega otroštva, za svobodo in pravičnost svoje prisotnosti v svetu in v družbi. S to mislijo pa bo predstava za našo slovensko skupnost še posebej pomembna dogodek. Ne samo kot živ izkaz naše zdomske stvariteljske sposobnosti v slovenskem gledališčnem v tem jubilejnem slovenskem gledališkem letu, ko se spominjamo stoletnega ustanovitve Dramatičnega društva v Ljubljani, marveč tudi zavestno potrđeno našega prepričanja in neporušene vere v nagibe in namene, ki so nas pred trindvajsetimi leti vodili, da smo vse pustili in odšli v svet, ker nam je bila svoboda čez vse in zvestoba božji postavi več kot vsečnost ljudem.

Antigona in njena tragedija tokrat nista za nas le lep gledališki dogodek, marveč sta na oder prenešana naša zgodba in naša lastna narodna trage-

dija. Kaj ni naš konflikt s tiranskim Kreontom, posledica usodnega, bratomornega spora in prelite krvi? Polinejk, mlajši brat Antigoni, ki mu Kreon brani pravico pokopa in časti pogreba, ni mar naš brat, ki je bil odgnan iz Vetrinja, Kreontu izroččen in zverinsko pobit brez sodbe od rok lastnega brata? Resnično: naša tragedija je tragedija Antigone; prav zato nam je Antigona blizu, kot bi bila naša starejša sestra: njena ljubezen je naša ljubezen, še prav posebej v teh junjskih dneh, ko se znova in znova spet spominjamo krvave žrtve najboljših slovenskih sinov za svobodo Slovenije in sveta! To je tragedija vseh Slovencev v našem času, Slovencev, ki smo v svobodi, in Slovencev, ki kot Tebanci v Kreontovih dneh po svobodi hrepenje, pa jim strah pred tiranom ne da odpreti ust. Toliko večja naša dolžnost, da pričamo in oznanjamo v svet, kako je naša in vsa slovenska usoda potrjena in zapečatenā s krvjo vseh slovenskih žrtev revolucije in Vetrinja, kako so nam hkrati prav te žrtve lastnih bratov kažipot in vodilo v nenehnem boju za rešenje in svobodo domovine in slovenstva.

Ne brez namena je Gledališki odsek Slovenske kulturne akcije, ki uprizarite Sofoklejeve ANTIGONE pripravila v moderni, aktualni režijski zamisli Nikolaja Jeločnika, prvo predstavo postavil prav na predvečer praznika naših Junakov, praznika slo-

venskega Polinejka in praznika sestrske ljubezni najlepše vseh sestra — Antigone. Ta svečana predstava in njene ponovitve tede, dni kasneje naj so počastitev slovenskih žrtev in znoven opomin, da naš boj s Polinejkovim umorom ni končan, marveč se je šele začel, ker nas čaka še boj s tiranom, boj, ki ga vojuje Antigona, da izvojuje pobitemu bratu blagoslovljen grob in vse časti priznanja, ki mu gredo, ne kot sovragu domovine, marveč kot njenemu zvestemu sinu in resničnemu Junaku za njeno svobodo in poveljanje.

Glavni vlogi Antigone in Kreonta bosta predstavljala Nataša Smersujeva in Maks Borštnik. Soigrali bodo Marjeta Smersu kot Izmena, sestra Antigone; Maks Nose, Kreontov sin; Hajmon in zaročene Antigone; Marijan Willenpart v vlogi vidca Tejrezijske; Ciril Jan kot Stražar; Nikolaj Jeločnik kot Sel, pa Marjeta Rožanec in Frido Beznik kot zborovodji Zbora tebanskih deklet, ki ga sestavljajo članice Slovenskega gledališkega pevskega zbora iz Morona; vojake pa predstavljajo višji gojenci iz Adroguėja in lanuški fantje.

Srečna želja prirediteljev te slovenske gledališke predstave v jubilejnem gledališkem letu je, da nas okrepi v upanju in poživni v veri, kako je Bog z našimi Junaki in kako je naše poslanstvo tisto, ki ga je oznanil Jermemija Kalin, ko je zapel: „Kot Antigona smo vrgli prst na naše mrtve...“

V Mariboru je bil v začetku aprila ustanovni občni zbor inženirjev in tehnikov-grafičarjev.

SLOMŠKOV DOM

Sobota, 25. maja, ob 18:

barvni film

iz življenja v domu, sprejem msgr. I. Kunstlja in letošnjega romanja v Luján

Po predvajanju bodo v domu na razpolago

BOMAČE KOLINE

Preskrbljeno bo za prijetno družabnost. Lepo vabljeni!

SOLSKI SVET

Slov. srednješolskega tečaja ravnatelj Marka Bajuka sporoča v petek, 31. maja obisk razstave DE CEZANNE A MIRO v Museo Nacional de Bellas Artes Avda. del Libertador 1473 Zbirališče ob 14 pred muzejem Vstopnina 150 pesov. Lepo vabimo dijake in starše.

Dr. Tone Žužek

ADVOKAT

Lavalle 2327/33, p. 5o. Of. 10

Ena kvadra od podzemne postaje Pasteur

Uraduje ob torkih in četrtek od 18. do 20. ure

Slovo od generalnega direktorja g. msgr. Ignacija Kunstlja

Program:

- Koncelebrirana sv. maša slovenskih duhovnikov z g. msgr. Ignacijem Kunstljem,
- Koncert verskih pesmi ob spremljavi orgel „SPZ Gallus“
- Besede ob slovesu.

Čas: nedelja, 26. maja ob 16.

Kraj: Slovenska hiša, Ramón Falcón 4158, Buenos Aires

Vsi od blizu in daleč, lepo vabljeni!

Po slavnostni akademiji se bodo predstavniki slovenskega javnega življenja v Argentini (zastopniki osrednjih organizacij in krajevnih domov ter ustanov) zbrali v obednici Slovenske hiše in se poslovili od g. generalnega direktorja

ESLOVENIA LIBRE

Editor responsable: Milos Stare
Redactor: Jesé Kroselj
Redacción y Administración:
Ramón Falcón 4158, Buenos Aires
T. E. 69-9503
Argentina

CORREO
ARGENTINO
Central 8

FRANQUEO PAGADO
Concesión N° 5775

TARIFA REDUCIDA
Concesión N° 3824

Registro Nacional de la Propiedad
Intelectual No. 955.451

Naročnina Svobodne Slovenije za leto 1968: za Argentino \$ 2.500.— Pri pošiljanju po pošti doplačilo 100 pesov. Za ZDA in Kanado: 13 USA dolarjev za pošiljanje z letalsko pošto, in 9 USA dolarjev za pošiljanje z navadno pošto. Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados Unidos 425, Bs. Aires. T. E. 33-7213

V nedeljo, 2. junija ob 16 uri v Slovenski hiši

Junakom v slavo — nam v potrjenje

SPOMINSKA PROSLAVA

PRED SPOMENIKOM

- Položitev venca
- Molitev za mrtve
- Beseda počastitve
- Beseda zvestobe mladine
- Pesem v spomin in slavo

V DVORANI

- Sveta daritev

Na predvečer, 1. junija ob 21 uri na odru Slovenske hiše počastitvena predstava Sofoklejeve tragedije

ANTIGONA

Prيرهja in izvaja
Gledališki odsek
Slovenske kulturne akcije

Vabi in priporoča
Zedinjena Slovenija

PORAVNAJTE NAROČNINO!

Slovenski dom v San Martinu

V soboto, 25. maja, ob 20

tekma v balinanju

med moštvi Carapachaya in San Martina. Nato bo

ASADO

Sodeluje novi slovenski orkester

The Goldentone (zlati glas)

ki s tem prvič nastopi v slovenski javnosti. Vabljeni vsi rojak!

V SLOVENSKEM DOMU

V SAN MARTINU

bo v počastitev spomina protikomunističnih junakov dramatski odsek iz Carapachaya

v soboto, 8. junija, ob 20

podal v režiji g. Trtnika misterij

SLEHERNIK

Vsi rojaki lepo vabljeni!

JAVNI NOTAR

Francisco Raúl Cascaete

Escribano Público
Pta. baja, of. 2

Cangallo 1642 Buenos Aires
T. E. 35-8827

Dr. FRANC KNAVS

ODVETNIK

Lavalle 1290, p. 12, of. 2, Capital
T. E. 35-2271

Uradne ure od 17—20

Na telefonu tudi dopoldne (10—12)

Luján, Francia 952

T. E. 735 ali 516

V petek in soboto od 9.—13. ure.

Vsem prijateljem in znancem sporočamo, da je odšel iz doline solza v večno domovino dne 13. maja naš

Tomažek

Zahvaljujemo se številnim rojakom, ki so ga prihajali kropiti. Zlasti še g. župniku Matiji Lamovšku za opravljene obredne molitve pri pogrebu in za spremstvo na moronsko pokopališče. Prav tako se zahvaljujemo vsem, ki so našega Tomažka obdali s cvetjem, Zedinjeni Sloveniji pa za izplačano posmrtnino.

Družina Čopova in sorodstvo

Blagor njim, ki so zaradi pravice preganjani zakaj njih je nebeško kraljestvo (Mt. 5, 8—10)

Vsem prijateljem in znancem sporočamo žalostno vest, da nas je dne 19. maja v starosti 67 let, nenadoma zapustil naš dragi mož, oče, brat, stari oče, stric, nečak, bratranec, tast in svak

Ignacij Lavrič

Dragega pokojnika smo položili k zadnjemu počitku na pokopališču Villegas.

Žalujejoči:

Žena Angela
Sinova Ciril in Lojze z družinama
Hčerki Tina in Marija z družino,
bratje in sestre ter ostalo sorodstvo

Buenos Aires, Hrastje, Moravče, Tustanj, Petrovče, Cleveland, maja 1968

V nedeljo, 19. maja nas je v zgodnji jutranji uri nenadoma zapustil naš zvesti član, gospod

Ignacij Lavrič

Negovo truplo počiva na pokopališču Villegas v San Justu. Ohranil ga bomo v blagem spominu.

Slomškov dom
Ramos Mejía

PO TO VA NJA

EUROTUR

AV. CORDOBA 351, T. E. 32-6077, Bs. As.

TU RI ZEM

je vaša potovalna agencija.

Oddelek za Slovence vodi Armando Blažina

OBISČITE EVROPO — poslovno ali kot turisti. SREČAJTE se s svojimi sorodniki in prijatelji. ČAS NI OMEJEN.

V tem letu BREZ vizumov.

VOZnja Z LADJO

tja in nazaj 427.50 USA dolarjev

VOZnja Z LETALOM

CELOVEC 940.50 USA dolarjev

tja in nazaj TRST 904.10 USA dolarjev

CENA ZA EKSKURZIJU CELOVEC 705.40 USA dolarjev

60 dni (do 15. 4. t. l.) TRST 678.10 USA dolarjev

Vse na odplačevanje

25% na račun in 12 ali 24 obrokov z 12% obrestmi

LADJE: G. Cesare — Augustus — Anna C — Eugenio C — Enrico C

Avenida Córdoba 351
Buenos Aires

Tel.: 32-6070/6077/6078/6079

PRED PETDESETIMI LETI:

POT DO PRVE SLOVENSKE VLADE

Dr. Tine Debeljak

Prej kakor pa so Nemci sklenili z boljševiki mir, so sklenili mir z Ukrajinci, katere so priznali za suvereno vlado. 8. II. 1918 je bil sklenjen prvi separaten mir v drugi svetovni vojni z Ukrajinci. Cesar Karl je rekel, da je „bil to njegov najlepši dan“ (Cz).

Toda ta mir se je sklenil pod posebnimi okoliščinami. Ukrajinci so zahtevali, da Avstrija odstopi vzhodno Galicijo in ni novi državi. Avstrijci tega niso sprejeli. Nato so Ukrajinci omilili zahtevo, naj Avstrija loči ukrajinsko Galicijo od poljske in ji da popolno avtonomijo v okviru svoje države. Avstrija bi tudi tega ne odobrila, ko bi tedaj ne zavladala na Dunaju — strašno pomanjkanje hrane. Samo za par tednov je bilo še zalogo. Začeli so se štrajki, min. predsednik Seidler je rotli Czernina, naj dobi žito od Nemcev iz Raiha ali od Ogrov. So odklonili, ker niso imeli sami. Edino v Ukrajini je bilo dovolj žita. Ukrajinci bi ga jim prodali, če jim Avstrija osamosvoji ukrajinski del Galicije. Pod cesarjevimi osebnimi vodstvom so zastopniki Avstrije in Ogrske sklenili sprejeti ukrajinske zahteve v zameno za žito. Tako je bil mir podpisan. Ukrajinci so na podlagi tega poslali v času od pomladi do nove žetve v Avstrijo 42.000 vagonov žita, pošiljali so ga še vse leto 1918, dokler jim več ni bilo mogoče zaradi notranjih bojev z boljševiki. Ta mir je rešil Dunaj „množičnega gladovnega umiranja“ ter ima zaradi tega ime „Brotfrieden“: krušni mir.

V tem kratkem razdobju pa je Trocki ustanovil novo „rdečo armado“, s katero je nastopil proti Ukrajincem. Poliakom, Fincom in vsem ki so se poslužili pravice odepčenja, pa so bili še v meščanskem nacionalizmu... Prisiliti jih bo treba „v prostovoljno priključitev k proletarski državi...“ Začela se je meščanska vojna, v katero so posegle tudi evropske velesile, nekdanje zaveznice carske Rusije...

Istočasno pa se je iz Amerike oglasil čisto nasprotni glas miru predsednika Woodrova Wilsona. Ko je nemški cesar 31.

7 okt. 1918 poslal Wilsonu kot posredovalcu svoje pogoje za mir, tedaj še s stališčem nemškega zmagovalca, se je Wilson obrnil na vse bojujoče se stranke, naj mu povedo, kaj so njihove vojne zahteve in cilji. Ti so mu odgovorili, da se bore v imenu človeštva in civilizacije proti pruskemu militarizmu, poudarjajo pravico malih narodov na samoodločitev, zahtevajo svobodo za Poljsko, tudi „narodi Avstro-Ogrske morajo biti osvobodeni tuje nadoblasti“ itd. Nato je Wilson 5. 4. 1917 napovedal vojno Nemčiji. Toda, ker je ruska revolucija razgibala narode v Evropi v revolucionarni smeri, je 8. jan. 1918 sam od sebe dal v javnost svojih znanih „14 točk“, v katerih zahteva javno diplomatsko delovanje (ne tajnih pogodb), pristo morje, vrnitev Belgije, izpraznjenje ruskega ozemlja. V točki 9) italijanske meje bodo popravljene v smislu znanih narodnostnih mej, in 10) Narodom Avstro-Ogrske, katerih mesto med narodi si želi videti zavarovano in zasigurano, mora biti dana najsvobodnejša možnost avtonomnega razvoja... 11) Srbija mora dobiti izhod na morje... itd. itd.

Nas se tiče točka 10, ki je manj zahtevna kakor predlog zaveznikov, kajti za avstrijske narode terja samo „avtonomijski razvoj“. To se je smatralo, da Wilson ni opustil upanja na separaten mir z Avstrijo in vere v njen obstoj, le da je hotel, da se spremeni v svojem notranjem razmerju do svobode malih narodov. Tudi Czernin je tako razumel, in začel nova pogajanja z Wilsonom za mir.

Tako napol oficialno se je vršilo v Švicah med skupino pacifistov (Lamasch, prelat Seipel, itd.) in ameriškim zastopnikom Herronom, oz. drugim sekretarjem poslanstva Allen Dullesom, poznejšim organizatorjem USA — špijonske službe. Ta skupina, ki jo je financiral trgovec Meinel, je bolj proti volji oficialnega ministra — toda z vednostjo cesarja! — hotela rešiti Avstrijo. Upala je, da doseže „ameriški mir“. Ti so hoteli spremeniti AO v „Združene države Avstrije“ ter skleniti „zlat most med Washingtonom in Dunajem“, kakor povzemam po knjigi Bob Edwards in Kenneth Dunne: Allen Dulles, espia maestro (Bs. As. 1961). USA bi finančno pomagala cesarju doseči ta cilj in USA bi tudi imela vpliv na notranji režim v

Avstriji, za kar so ga zastopniki celo prosili. Nato so dolgo govorili o boljševiški nevarnosti. Dullesov šef H. Wilson je ta načrt „amerikaniziranih združenih držav Avstrije“ poslal predsedniku Wilsonu, ki ga je poslal angleškemu zunanjemu ministru Balfouru. Ta je načrt sprejel vse bolj kritično in ga vrnil polk. Housu, ki je odsvetoval Wilsonu ta poizkus že 27. feb. s pripombo, da jim je nekdo nastavljal „past“. Tako je ta zanimiv načrt propadel. Pisec knjižice o Dullesu je ta načrt (v ameriški reviji Time sept. 1958) imenoval „smešnega“. Tudi Beneš (Der Aufstand der Nationen, str. 440), ga imenuje „najvnege“ („eine unmögliche Naivität“). Vendar je cesar ostal s prof. Lamaschem v stikih tudi po tej stvari, da je celo imenoval pozneje za min. predsednika zadnje svoje vlade. In Lamasch je tudi tedaj poiskal svoje prijatelje Amerikance iz Švice.

Toda važnejša od te pacifistične avanture, prvega poraza pozneje tako slavnega špijona Dullesa, je bila direktna zveza cesarja Karla s predsednikom Wilsonom potom ministra Czernina in posredništvom španskega kralja Alfonsa. 17. feb. 1918 je poslal Czernin knezu Fürstenbergu, poslaniku v Španiji cesarjevo pismo na Wilsona s pripombo, naj ga osebno preda kralju Alfonsu in ta pošlje Wilsonu. V njem je govoril Wilsonu o svojem mnenju glede 14 točk, ter predlagal sestanek svojih zaupnikov z ameriškimimi. Wilson je dobil pismo v roke 2 marca 1918 in takoj odgovoril v tem smislu, da je proti tajnim dogovorom, da se morajo pogajanja o rešitvi teritorialnih vprašanj reševati javno po pravičnosti, ne dogovorih, ni pa pristal na sestanek zaupnikov, dokler ne govori z zavezniki. On da je jasno povedal svoje stališče, zanimalo bi ga pa, kako si cesar Karl misli praktično ureditev balkanskih narodnih problemov; kako misli rešiti italijanski konflikt zaradi jadranske obale in sploh vprašanje Italije ter posebej slovenskih narodnosti v državi... Glede Poljske in Belgije pa da sta enakih misli... Posredniku je izjavil Wilson, da je ta odgovor pisal sam na svoj pisalni stroj, da bi ostala ta „izmenjava misli“ v tajnosti, kar ni v opreki z javnim razpravljanjem; ko do tega dozori, seveda, tedaj bi moral vprašati zaveznike...